

¹Канафьева Ш.Е., ²Турар А.С.

¹аймақтану магистрі, e-mail: shinar.kanafeva@kaznu.kz

²аударма ісі магистрі, e-mail: aidana.turar@kaznu.kz

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ.

УРДУ ТІЛІН ОҚЫТУДА АУТЕНТТІ МӘТІНДЕРДІ ЖҮЙЕЛЕУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ПРАКТИКАЛЫҚ САБАҚТАРДА ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Мақалада аутентті мәтіндерді жүйелеуге қойылатын талаптар туралы сөз етіледі. Сондай-ақ, осы талаптарды ескере отырып, университет көлеміндегі мүмкіндіктер аясында сабақтарға қолдану жолдары нақты материалдар негізінде қарастырылады. Белгілі аутентті мәтінмен жұмысты талдау арқылы оның тілдерін лексикалық аспектідегі орнын анықтайды. Аутентті мәтіндердің әдіскерлермен жасалған топтастыру жүйесіне тоқталып, зерделенеді. Мақалада, сонымен қатар, мәтіндермен жұмыс технологияларының қолданылу жолдары баяндалады. Аутентті мәтіндердің тіл үйретудегі маңызы талданып, жүйелеу жолдары сарапталады.

Түйін сөздер: аутентті мәтін, лексикалық аспект, сөзжасам, сыни ой технологиясы, «қарапайым» және «күрделі» сұрақтар әдісі, кластерлер, синквейн.

¹Kanafyeva Sh.E., ²Turar A.S.

¹master of regional studies, e-mail: shinar.kanafeva@kaznu.kz

²master of translation studies, e-mail: aidana.turar@kaznu.kz

Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty

Systematization of authentic texts in the study of the Urdu language and the importance of their use in practical classes

The article discusses the requirements for the systematization of authentic texts. In addition, taking into account these requirements, within the capabilities of the University will consider ways to apply to lessons based on specific materials. Analysis of the work with a certain authentic text determines its place in the lexical aspect. The system of classification of authentic texts developed by methodologists is studied. The article also describes the ways of using technologies of working with texts. The importance of authentic texts in language learning is analyzed, the ways of their systematization are analyzed.

Key words: authentic text, lexical aspect, word formation, technology of critical thinking, method of "simple" and "complex" questions, clusters, cinquain.

¹Канафьева Ш.Е., ²Турар А.С.

¹магистр регионоведения, e-mail: shinar.kanafeva@kaznu.kz

²магистр переводческого дела, e-mail: aidana.turar@kaznu.kz

Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы

Систематизация аутентичных текстов при изучении языка Урду и важность их применения на практических занятиях

В статье рассматриваются требования к систематизации аутентичных текстов. Кроме того, с учетом этих требований, в рамках возможностей университета будут рассмотрены пути применения к урокам на основе конкретных материалов. Анализ работы с определенным аутентичным текстом определяет его место в лексическом аспекте. Изучается система классификации аутентичных текстов, разработанная методистами. В статье также изложены пути применения технологий работы с текстами. Анализируется значение аутентичных текстов в изучении языка, анализируются пути их систематизации.

Ключевые слова: аутентичный текст, лексический аспект, словообразование, технология критического мышления, метод «простых» и «сложных» вопросов, кластеры, синквейн.

Кіріспе

Қазіргі заманауи талаптар тіл үйрету бағдарын белсенді коммуникативтікке бұра отырып, жан-жақты дамыған шет тілді қарым-қатынасқа дайын тұлғаны талап етеді. Осы орайда, болашақ мамандардың тілдік құзіреттілігін, оның ішінде, белсенді коммуникативті құзіреттілікті қалыптастыруда аутентті мәтіндердің рөлі зор.

Шынайы тілдік орта мүмкіндігі болмаған жағдайда, яғни шынайы коммуникативтік жағдаяттар жоқ кезде мәдениетаралық компоненттері бар аутентті мәтіндерді қолдану түрлі мәселені талдауға стимул болады әрі өзге елдің мәдениетіне және салтына деген құрметке, оларға таныс емес моральдік құндылықтарға тәрбиелеу мүмкіндігін береді. Төл мәдениетке ұқсамайтын мәдениет пен дәстүрге құрмет көрсетуге және өздерінің төл мәдениетіне деген құрметтерін еселеуге жол ашады. Міне, сондықтан да, аутентті мәтіндермен жұмыс және жүйелеу, талдау, өзекті болып саналады.

Негізгі бөлім

Тіл үйретудегі аутентті материалдарды қолданудың өзіндік тәртібі бар. Әдетте әдістемеді анағұрлым жиі қолданылатын коммуникативтік құзіреттілік моделінің мынадай құрамдас компоненттері бар: лингвистикалық, әлеуметтік-лингвистикалық, мәдениәлеуметтік, дискурсивтік, стратегиялық және әлеуметтік. Тірі тілдік орта жоқ, шынайы коммуникативтік жағдаят жоқ жағдайда тек аутентті мәтіндер кең көлемде қолданылған уақытта ғана тілді еркін меңгеру мүмкін болады. Соңғы кезде, аутентті мәтін, аутентті тапсырма, аутентті жағдаят, аутентті дыбысталу туралы көп айтылады. Алайда, оқулықтарда көп қолданылатын аутентті материалдар көптеген тартыс туғызуда. Қазір аутентті мәтіндердің болмысын анықтауға түрлі ережелер мен талаптар топтамасы қолданылуда. Бұл салада зор еңбек сіңірген ғалымдардың ішінен К.С. Кричевская, Н.Д. Гальскова, Г.И. Воронина, Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд т.б. атап айтуға болады.

Ең алдымен, аутенттік дегеніміз не, ондай мәтіндерді сабақта пайдаланудың дұрыс әдістемесі қандай? – деген сұрақ туады. Әрине, бүгінде оған анықтама көп. Солардың біріне тоқталайық: «аутентті мәтін деп тіл иелерінің өздері үшін шығарған өнімдерін атайды, яғни түпнұсқа, таза, шынайы жағдаятқа бағытталған мәтіндер мен жаттығулар» мәселесі. Сондай-ақ, тілін оқып жатқан елде шығатын жарнамалар ті-

лі, дәрі және аспаз нұсқаулықтарды да аутентті мәтіндер санатына кіреді.

Аутентті мәтін, аутентті жағдаят, аутентті дыбыстау, аутентті оқулықтар т.б. бүгінгі тіл үйрету алаңының құралдарына айналуға бастады. Әдіскер К.С. Кричевская студенттерді табиғи тілдік мәдени ортаға жақындататын құрал көркем әдебиет, бейнелеу өнері, музыкалық туындылар, шынайы өмірде тұтынатын заттар (киім, жиһаз, ыдыс-аяқ және т.б.) және олардың иллюстрациялық бейнесін атайды (Кричевская К.С., 1976: 80). К.С. Кричевскаяның бұл тізіміне хабарландырулар, бағдарламалар, сауалнамалар, театр билеттері, жол жүру билеті, этикеткалар, ас мәзірі мен есеп шот, карталар, кескіндер, туристік жарнамалар, сауда желілері мен жұмысқа жалдану жарнамалары және т.б. да енеді. Мәтін коммуникациялар актісінің негізгі буыны ретінде бірқатар қызмет атқарады, ол қатар коммуникативтік, прагматикалық, когнитивтік. Қазіргі шет тілі сабақтарының мәдениетаралық қатынасқа бағытталуымен байланысты аутентті мәтіндердің маңызы артты. Сондықтан жоғарыда аталған тізімді әдіскерлер былайша толықтыруға болады.

Әндер, жырлар, санамақтар, әңгімелер, комикстер, карикатуралар, жұмбақтар, фоторомандар, сценарилер;

Күнделікті қарым-қатынас мәтіндері, яғни телефондағы тілдесімдер, медициналық нұсқаулықтар, маңдайша жазбалары, іс қағаздары, телехабар бағдарламалары, ауа райы топтамалары, поезд, самолет кестесі, телеграммалар, факстер, билеттер, кескіндер мен плакаттарды да айтуға болады;

3. Публистикалық мәтіндер: репортаж, ғылыми-көпшілік мақалалар, аңдатпа, сұхбаттар, газет мақалаларын айтамыз.

4. Фильмдер: мультфильмдер, документальді фильмдер, көркем фильмдер, оқу фильмдері, ғылыми-көпшілік фильмдері, т.б. жатқызады. (Ворнина Г.И., 1999: 30-32)

Бұл материалдар аутентті жанрларының сақталуымен маңызды. Жанрлық-композициялық алуантүрлілік, тілдік клише фразеологиялық тіркестер мен өмірдің түрлі саласында және әр түрлі стильдерге қатысты лексикамен таныстырады. Аутентті мәтіндердің оқу құралы ретіндегі артықшылығы, олардың тілі тірі, тыңдаушыны шынайы табиғи ортадағы қарым-қатынастағы бейнесінен және қазіргі өркениетінен хабардар етеді. Расында, келелі ойды аядай қалыпқа сыйдырған мақал-мәтелдер тіл үйретуге таптырмас аутентті мәтін бола алады. Бұл

секілді түпнұсқалық материалдар тілді шындықтан бұрмаланудан сақтап, білім алушыларды таза тілдік жағдаятқа бейімдейді. Өйткені оларда қоғамдағы жаңалықтар мен өзгерістер кеңінен көрініс тапқан.

Дегенмен, аутентті мәтіндермен жұмыста, тыңдалған немесе оқылған мәтінге сыни тұрғыдан пайымдау қажет. Өйткені аутентті мәтіндермен жұмыста жиі қиындықтар туындайды, олар көбіне тілдік, сөз орамдық, дүниетанымдық тұрғыдан туындайды. Аутенттілік оқу үдерісінде бірлесе отырып жұмыс жасау арқылы пайда болады. Аутентті мәтіндер стилі жағынан да, тақырыбы жағынан да, алуан түрлілігімен студенттердің қызығушылықтарын арттырады. Олар сол елдің мәдениетіне үйреткен ұтымды құрал болып қана қоймай, табиғи қалыптасқан әлеуметтік контексте, тіл иелерінің өз қолданысындағы формасындағы қызметін көрсетеді.

Бірақ, аутентті тексті бастапқы деңгейде пайдалану қиындау, өйткені лексикасының түрлілігі, грамматикалық формалар, авторлық стильдің жеке ерекшеліктері де қиындық туғызады (Burney, Aqil, Badar Sami, Nadeem Mahmood, Zain Abbas, and Kashif Rizwan, 2008)

Мәтінді тыңдап, қабылдаудағы аутенттілікке өту үшін оның рәсімделуі де біршама рөл атқарады. Қазіргі заманауи оқулықтарда берілген хабарландырулар қабырғаға жапсырылатын парақшалар түрінде, ал мақалалар газет қиындысы секілді, ашық хаттар қолмен жазылған түрде беріледі. Бұның себебі, студенттер үшін мәтінге аутентті, түпнұсқалық әсерін береді. Мәтіннің мазмұнында және құрылымында, рәсімделуіндегі аутенттік олардың қызығушылығын арттырып, олардың тілдік ортаға етене бойлауына ұтымды әсер етеді (Akram, Qurat-ul-Ain, Asma Naseer, and Sarmad Hussain, 2008: 40-46). Сол себепті мәтінді таңдағанда оның мазмұндық аутенттігіне, яғни танымдық құндылығына, қолжетімділігіне, логикалық және жүйелі мазмұндамасына, оқыған және оқылып отырған материалмен, лексикалар мен грамматикамен т.б. байланысын назарға алу керек. Мұндай мәтіндерде студенттерге айрықша қиындық тудыратын өзіндік лексика жиі кездеседі. Сондай-ақ аутентті мәтіндерді оқуда аса маңызды нәрсе ондағы ұлттық-мәдени компонентті лексикалар, оны меңгеру мәтінді түсінуге көмектеседі. Оқуға үйретуде оқу техникасы мен механизмдері ерекше рөл атқарады. Өйткені мәтінді түсіну осыған байланысты. Оқудың негізгі механизміне тілдік болжал, мүмкін жорамал оқу жылдамдығын көбейту, мәтін желісін ауызша және жазбаша қайта

жаңғырту, ақпарат алу, бағалау жатады. Шындығында, студенттер үшін оқу барысындағы практикалық нәтиже, ақпарат ала білу, бұл оның танымдық құндылығын көрсетеді. Барлық тілдік және техникалық қиындықтар бұл үдерістің жүруіне кедергі болмау керек. Оқытушының міндеті тіл үйренушіге осы қиындықтарды меңгеруге көмектесу, кедергіні толықтай немесе жартылай алып тастауға жағдай жасау. Яғни, тіл үйренушіні ана тіліндегідей оқи алуға жақындату. Оқытушының жұмысын жеңілдету мақсатында әдіскерлермен жасалған төмендегідей нұсқаулық беруге болады:

– тақырыпты оқып, мәтін мазмұнына болжам жасау;

– мәтінге көз жүгірте қарап және оның не жайлы екенін түсінуге тырысу;

– мәтін мазмұнын түсінуге көмектесетін алдындағы және мәтіннен соңғы тапсырмаларды зейін қоя үйрену;

– мәтінді ондағы таныс емес сөздерге көңіл аудармастан және басқа да қиындықтарға қарамастан толық оқу. Оның жалпы мазмұнын елестету;

– таныс емес сөздердің мазмұнын түсінуге шынайы кедергі келтірген кезде ғана сөздікке жүгіну;

Студенттер әдетте, оңай, қызық емес мәтіндерден гөрі танымдық құнды, күрделі мәтіндермен жақсырақ жұмыс жасайды. Мәтінмен жұмыс олардың білімін арттыруға мүмкіндік береді. Тілін оқып отырған елге қатысты аутентті мәтіндер тек танымдық қызметті белсендендірмейді, сонымен бірге, сол елге деген құрметін, өзге мәдениетке деген төзімдік сезімдерін оятады. Сонымен бірге олар, өздеріне жаңа бейтаныс әлем есігін ашады. Бұл жерде көркем әдебиет туындыларының маңызы айтпаса да түсінікті.

Дегенмен, бұл мәтіндермен жұмыс оқытушыға алдын ала бірқатар шаралар атқаруды талап етеді. Анық жүйемен мәтіндерді таңдау, олармен жұмыс барысын ұйымдастыру.

Мәтінмен алдын ала ойланып ұйымдастырылған жұмыс білім алушыларға тілдің нақты сан алуан шындығына тереңдей бойлауға мүмкіндік береді. Яғни, оларды тарихымен, мәдениетімен, күнделікті өмір шындығымен және сол елдің салтымен таныстыру болып табылады.

Мысалға, «Пәкістандықтардың салт дәстүрі» тақырыбын алайық. Тақырып келесі мазмұндық жүйені құрайды: ұлттық мейрам, діни мерекелер, үйлену тойы, қыз ұзату, сәбиге ат қою, пәкістандық отбасы, әйелдер мен ерлер арасындағы қарым-қатынас т.б. күнделікті өмір

қырларын қамтиды. Бұл жерде, оқулықтардағы қалыпты жанрдағы мәтіндерден басқа түрлі газет журналдардан, кітаптардан алынған («پاکستانی معاشرہ اور صحافت», «Пакиза анчал» «Анукхи кханиан» т.б.) аутентті мәтіндер ерекше үлкен қызығушылық туғызады (Alamgir Hashmi, ed. Rafey Habib, Faruq Hassan, and David Matthews, 2011)

Мысалы: білім алушыларға ерекше қызық әрі, ерекше ықыласпен талдап, аударатын тақырып, заманауи «танысу» хабарландырулары. Оларды лингвистикалық және гендерлік тұрғыдан оқуға болады. Ер адамдардың өздеріне көңілін аударту мақсатында қолданған түрлі тілдік құралдарын, мысалға: аллитерациялар, гиперболалар, метафоралар, авторлық сөздікқұрам т.б. тіркестер. Ал әйел адамдар хабарландыруында түрлі тартымды теңеулерді кездестіруге болады: теңеулер, метонимдер, аллитерациялар. Кейде таңқаларлық метафоралармен жазылған хабарландыруды көруге болады.

Тілдерді салыстыру барысында ұлттық-мәдени айырмашылықты барлық деңгейде байқауға болады. Әсіресе, бұл лексикалық, фразеологиялық деңгейлерде анық көрініс табады. Сондықтан аутентті мәтіндермен жұмыста лексикалық және фразеологиялық бірліктеріне сүйене отырып дұрыс таңдау жасау өте маңызды. Бұл фактор ойды аутентті жеткізе білуге үйретуде үлкен рөл атқарады. Фразеологиялық сөз орамдары мәтінге индиомалық сипат, мәнерлілік, тілдік ерекшелікті көрсететін ұлттық нақыш береді. Сондықтан, оларды түсіну және сөйлеу тілінде қолдану білім алушыларға қиындық тудырады. Мысалы: журналдан алынған бір мәтінде төмендегідей тұрақты тіркестер кездеседі: «асман се батен карна» (Аспанмен тілдесу – биік), «хава се батен карна» (ауамен сөйлесу – жүйткү, тез жүру), «аг лене ана» (от ала келу – асығыс келіп кету), «джан пар кхелна» (жанымен ойнау – қауіп-қатерге басын тігу), «джан кебаб хона» (жаны кәуап болу – жаны қуырдақ болу) бұларды алдын ала түсіндірусіз студенттер дұрыс аудару алмауы мүмкін. (*Gaurav Takkar*, 2015: 106-107)

Тұрақты тіркестерді, мақалдарды, мәтелдерді, басқа да тілдік орамдарды қолдану студенттерге аутентті тілдік мінез-құлықпен танысуға мүмкіндік береді, дағды мен машық қалыптастырады және тілді үйренуге деген ынтаны арттырады. Урду тілін мақал-мәтелдері арқылы тану осы тілде сөйлейтін халықтың ұлттық мінезі мен ділін түсінуге мүмкіндік береді. Мысалы: «неки кар, дария мең дал» (оң қолың

жасағанды сол қолың білмесін) т.б. мақалдар көбінесе адамгершілікке үндейді, адамға өз арының алдында және өзгелердің алдында және өзгелердің алдына адал болуға шақырады.

Тек тіл ғана ұлттың ойлау жүйесін, дүниетанымын, дүниені қабылдауын жеткізеді, тек тіл арқылы сол елдің ділімен өмір салтымен жақынырақ танысуға болады. Тілді үйрену арқылы студенттер халықты жақын тани алады.

Урду тілін аутентті мәтіндермен жұмыста англо-хиндизмдер ерекше орын алады. Ол Пәкістан халқының өмірінің барлық саласына етене еніп кеткен... Кейбір ағылшын кірме сөздері таза күйінде қолданылмай урду тілінің күрделі сөздері мен сөз тіркестерінің құрамына енген. Ондай сөздерді түсіну студенттер үшін әлдеқайда қиындау. Мысалы: Эстетейкс ке мутабиқ – статистикаға сәйкес (статистика – ағылшын тіліндегі дыбысталуы күйінде) (*Gupta, Vaishali, Nisheeth Joshi, and Iti Mathur*, 2015: 49)

Ендігі жерде оқу үдерісіндегі пайдаланған аутентті мәтінмен жұмысты талдап көрейік. Мәтін Пәкістан баспа сөзінен алынған қысқа әңгіме. Сабақтың мақсаты мәтінді толық түсініп оқу үйрету, белгілі мақсатта керекті ақпаратты іздеуге бейімдеу. Оқыған мәтіннен ақпарат алмасуға үйрету. Кейбір грамматикалық тұлғалардың баспасөз тіліндегі түрлерін үйрету қолдану түрін меңгерту. Сабақ барысында да, одан тыс уақытта да жұмыс жасауға ынталандыру. Оларды ПИР өмір шындығын таныстыру.

Мәтінмен жұмыс: «Пәкістан халқының мінезінің бір қыры». Мәтінмен жұмыс әдеттегідей кезең-кезеңімен жүргізіледі. Мәтіндегі грамматикалық материалдың күрделілігіне, белсенді лингвоелтанымдық және лексикалық материалдарға, мәтін көтерген мәселенің салмақтылығына және оны оның тақырыбына байланысты кезеңдердің әдістемелік мазмұны анықталады. Оқытушы бұл жерде қолданылатын оқу технологиясына сай ұйымдастырады. Бұл жерде қолданатын оқу технологияларының әдістерінің ұстанымдарына сай баяндаудың монологтық әдісі мен эвристикалық әдісін, сондай-ақ сыни ой технологияларының стратегияларын алуға болады. Аутенттік мәтіндермен жұмыс төмендегідей бөлімдерден тұрады: мәтінді оқуға дейінгі кезең; тікелей мәтінді оқу кезеңі; мәтінді оқып болғаннан кейінгі кезең (*Maria Isabel Maldonado Garcia*, 2015).

Мәтінді оқуға дейінгі бірінші кезеңде біз білім алушылардың мәтінді оқуға деген құштарлықтары мен қызығушылықтарын оятуға тырысамыз. Бұл жерде студенттермен жұ-

мыс жасап олардың бар білімін қорытып келіңіз отырып, жаңа ақпарат алуға ынталарын оятуға болады. Ең алдымен біз білім алушылардың назарын мәтін тақырыбына аударып, қажетті жағдайда, мазмұндық болжамдар жасатамыз және т.б. Аутенттік мәтіндерде, әрине қысқартылған сөздер, біздің болмысымызға тән емес, тілде нұсқасы жоқ сөздер, сөз тіркестері, қиын сөздер болуы мүмкін, сондықтан да бұл қиындықтардың алдын алу үшін, бұл сөздерді түсіндіріп баламалар берген дұрыс. Ең бастысы, бірінші кезеңде мәтін мазмұнына байланысты еш хабар айтылмаған жөн, әйтпесе оқушылар мәтінді оқуға тырыспайды.

Екінші кезең мәтінді тікелей оқу кезеңі. Студенттер мәтінді оқиды, мазмұнын түсінеді, сондай-ақ мәтін мазмұнындағы ақпаратты толық түсіну үшін оқытушы білім алушыларды қатыстыра отыра кейбір сөйлемдерді талдатып, ана тілдеріне аудартып мәтін мазмұнына жүз пайызға түсіндіруге тырысады. Лексикалық жаттығулар жасалады. Ал мәнерлеп оқуда студенттер мәтіндегі басты ақпараттың барлық негізгі, басты фактілерін міндетті түрде түсінуі қажет. Мәтінді саралай оқу студенттерден өте жоғары дәрежеде дамыған оқу іскерлігін талап ететіні белгілі.

Мәтіндермен жұмыстың үшінші кезеңінде студенттер мәтін мазмұнына байланысты тапсырмаларды орындайды. Мысалы: мәтін мазмұнына байланысты «жуан» және «жіңішке» сұрақтар кестесін толтырады және мәтін мазмұнына құрастырылған сөйлемдердің дұрыстығын анықтайды; көп нүктенің орнын толықтырады; мәтінді оқи отырып «тоқтала оқу» әдістемесімен жұмыс жасайды, жетекші сұрақтарға жауап береді, мәтінді оқып болған соң кластерлер толтырады және т.б лексикалық, мазмұндық сипаттағы жаттығулар жасалынады және студенттерге көптеген тапсырмалар беріледі. Көбінесе бірелетін тапсырмалардың түрлері төмендегідей болады: Күрделі сөздердің мағынасын анықтаңыз. Оларды өзі тіркестің әр сөздің жанына жазыңыз; мына сөздерге мағыналас немесе синоним сөз табыңыз. Мәтіндегі осы сөздермен берілген сөйлемді тауып аударыңыз; берілген мәтін сөздеріне сөйлем құраңыз; мәтінді оқып тірек сөздерді анықтаңыз; сөздерге тіркес құраңыз; кілт сөздермен көбірек сөз тіркестерін құрастырыңыз; мәтінді оқып шығып, психологиялық портрет жасауға қатысты сөздерді теріп жазыңыз. Осы арада мәтінді қорыту үшін «синквейн әдісін» қолдану өте ұтымды.

Мәтін тақырыбы жағынан өзекті, тілі тірі, орамдарға бай, ұлттық ділден хабар береді. Мәтінде бүгінгі пәкістандықтардың отбасылық құндылықтары дүниетанымы сөз болады. Қалыптасқан ескі дәстүрмен бірге бүгінгі пәкістандықтардың мінез-құлқы сипатталады. Заман ағымы, адам мінезінің қалыптасуы, қоғамдағы өзгерістердің әсері пікір қайшылықтары мәселесі баяндалады. Мәтін сарыны оқып отырған тақырыпқа тікелей байланысты «Заманауи отбасы. Адамның сыртқы келбеті мен мінез-құлқы. Пәкістан халқының психологиялық портреті». Бұл шағын мақалада бүгінгі халықтың өмір тынысы анық бейнеленген. Сондықтан тақырыпты меңгертуге қажетті, лексикалық қорды толықтыратын тілдік материалдар қоры деуге болады. Бүгінгідей бір ұлттың дүниетанымы мен ділі, қалыптасқан өмір салты және ондағы бүгінгі жаһаданумен келген өзгерістер сөз болады (*Urdu: Language of the Aam Aadmi, 2015*).

Дегенмен, қалай десек те, бүгінде белсенді коммуникативтік құзыреттілікке қол жеткізу үшін аутентті ұнтаспа, бейне таспа келген түрдегі аутентті мәтіндермен жұмыс басты орынға ие.

Жоғарыда айтқандарды сараптай келе мынадай қорытынды шығаруға болады: аутентті мәтіндер, тіл үйренушілердің коммуникативті-танымдық ынталарын көтеруге көмектеседі; лингвоелтанымдық және интермәдени құзіреттіліктерін қалыптастырады; тілін оқып отырған елдің тілі мен мәдениетіне қатар бойлауға мүмкіндік береді. Тіл үйретудің алдына қойылған міндеттерін неғұрлым кешенді түрде шешуге көмектеседі.

Тілдің табиғатын түсінуге, бүгінгі қалпын үйренуге, бүгінгі қалпын үйренуге, халықтың тылсым болмысын сезіну, тілді сезіну тек сол халықтың өмірінен алынған, ұлттық санасы мен мәдениеті көрініс тапқан, қалыптасқан тілдік нормалар сақталған аутентті мәтіндерді сабақта пайдаланғанда ғана қол жеткіземіз. Аутентті мәтіндер қандай түрде болмасын өз маңызын жоймайды. Солардың ішінде ең бір тиімдісі деп, аутентті бейнежазбалар, көркем фильмдер, ұнтаспаларды айтсақ болады. Өйткені ондағы табиғи жағдаят, тілдік тірі ортаны етене таныстырады, тілді тереңірек меңгеруге мүмкіндік береді.

Сол себепті, тіл үйретудегі аутентті мәтіннің маңызына назар аударуға келе, жалпы тілдерге ортақ мынадай қорытындыны назарларыңызға ұсынамыз:

1. Урду тіліндегі аутентті мәтіндермен жұмыста сөздердің семантикасын ашып, ана тілімен салыстыра зерделеу;

2. Мәтіндердегі аутентті сөз орамдарының грамматикалық құрылымдарын игеру;

3. Андрогогика және синергетика ұстанымдарына сай, кәсіби бағдарлы арнаулы пәндермен байланыстыра отырып, түрлі аутентті мәтіндер мен аудиовизуалды материалдарды сұрыптау, жүйелеу.

Әдебиеттер

Кричевская К.С. Прагматические материалы, знакомящие учеников с культурой и средой обитания жителей страны изучаемого языка // Иностранные языки в школе. – 1996. – №1. – С. 79-83.

Ворнина Г.И. Организация работы с аутентичными текстами // Иностранные языки в школе. – 1999. – №2. – С. 32-36.

Носонович Е.В. Методическая аутентичность в обучении иностранным языкам // ИЯШ. – 2000. – №1.

Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. – 4-е издание. – М.: Академия, 2007.

Дашенко Г.М. Учебник языка урду. – М.: Издатель Степаненко (2003)

“Urdu Afsana: Soorat o Ma’na” (Urdu) by M. Hameed Shahid National Book Foundation Islamabad Pakistan 2006-1.an eminent poet of moder age akhlaque bandvi

Alamgir Hashmi, ed. Rafeeq Habib, Faruq Hassan, and David Matthews, tr., Your Essence, Martyr: Pakistani Elegies Plainview (2011)

Akram, Qurat-ul-Ain, Asma Naseer, and Sarmad Hussain. «Assas-Band, an affix-exception-list based Urdu stemmer.» In Proceedings of the 7th Workshop on Asian Language Resources, pp. 40-46.

Hussain, Sarmad, and Muhammad Afzal. «Urdu computing standards: Urdu zabta takhti (uzt)

1.01.» In Multi Topic Conference, 2001. IEEE INMIC 2001. Technology for the 21st Century.

Proceedings. IEEE International, pp. 223-228.

Hussain, Sarmad. «Resources for Urdu Language Processing.» In IJCNLP, pp. 99-100. 2008.

Qureshi, Anwar & Awan» Morphology of the Urdu Language», International Journal of

Research in Linguistics and Lexicography, INTJR-Volume 1-Issue 3, September 2012,

Urdu words list got from http://www.cle.org.pk/software/ling_resources/wordlist.htm Retrieved 02 DECEMBER, 2015,

Gupta, Vaishali, Nisheeth Joshi, and Iti Mathur. «Design & development of rule based inflectional and derivational Urdu stemmer ‘Usal’.» In Futuristic Trends on Computational Analysis and Knowledge Management (ABLAZE), 2015 International Conference on, pp. 7-12. IEEE, 2015

Burney, Aqil, Badar Sami, Nadeem Mahmood, Zain Abbas, and Kashif Rizwan. «Urdu Text

Summarizer using Sentence Weight Algorithm for Word Processors.» International Journal of

Computer Applications 46, no. 19 (2012)

“Urdu” Archived 19 March 2016 at the Wayback Machine. Random House Webster’s Unabridged Dictionary.

Rao, Chaitra, et al. “Orthographic characteristics speed Hindi word naming but slow Urdu naming: evidence from Hindi/Urdu biliterates.” Reading and Writing 24.6 (2011): 679–695.

Maria Isabel Maldonado Garcia (2015). Urdu Evolution and Reforms. Punjab University Department of Press and Publications, Lahore, Pakistan. p. 223.

Gaurav Takkar. “Short Term Programmes”. punarbhava.in. Archived from the original on 15 November 2016. Retrieved 29 March 2015.

Urdu: Language of the Aam Aadmi”. The Times of India. Archived from the original on 16 February 2016. Retrieved 29 March 2015.

References

Krichevskaya K.S. Pragmaticeskije materialy, znakomyashie uchenikov s kulturoi I sredoi obitaniya zhiteley strany izuch-aemogo yazyka. [Pragmatic materials that introduce students to the culture and habitat of the inhabitants of the country of the studied language] Inostrannye yazyki v shkole.1996. 79-83

Vornina G.I. Organizaciya raboty s autentichnymi tekstami.Inostrannye yazyki v shkole. [Organization of work with authentic texts] 1999. 32-33 pp.

Nosovich E.V. Metodicheskaya autentichnost v obuchenii inostrannym yazykam, [Methodical authentic in teaching foreign languages] 2000.

Galskova N.D. Gez N.I. Teoriya obucheniya inostrannym yazykam. Lingvodidaktika I metodika, [Theory of teaching foreign languages.Linguodidactics and methodology] 4th edition, 2007